

УДК 347.1

С.В. ДЯЧЕНКО,

канд. юрид. наук, доц., Університет державної
фіскальної служби України

І.О. ПАЖЕТНОВА,

Університет державної фіскальної служби
України

СУДОВА ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СПОРІВ ПРО НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ ВИМОГАМ ЗАКОНОДАВСТВА

Ключові слова: правочин, недійсна угода, нікчемний договір, правомірність, цивільні правовідносини, ЄСПЛ, право власності, правові наслідки, судова практика

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що з метою захисту свого порушеного, невизнаного або оспорюваного права, громадяни все частіше звертаються до суду. Судова гілка влади є незалежною і покликана вирішувати будь-які спори відповідно до вимог законодавства. Проте, у зв'язку з низькою правовою культурою самих суб'єктів правовідносин, а також їх незнанням та нехтуванням нормами права, вчиняються правочини, які суперечать нормам права, і, відповідно, не можуть нести необхідні правові наслідки. Отже, виникає необхідність у судовому порядку доводити реальність виконання всіх умов домовленості між сторонами. Враховуючи те, що предметом більшості правочинів є майно, що належить особам на праві власності, то це також порушує належний оборот речей у цивільному праві.

Питанню недійсності правочину значну увагу приділяли такі дослідники, як Д.Д. Грим, О.В. Дзера, В.В. Луць, В.С. Мельников, В. Кучер, Ю.К. Толстой, Р.О. Халфіна, О.С. Іоффе, Д.І. Мейер, Ю.С. Гамбаров, О.А. Красавчиков, М.І. Брагинський, В.В. Вітрянський, Д.О. Тузов, Ф.С. Хейфец та ін. Проте, до сьогодні немає єдиної узагальненої позиції з цього приводу. Тому метою статті є аналіз матеріальних норма права, які визначають вимоги до

умов, порядку, способу укладання правочину та його форми, а також, аналіз судової практики з приводу визнання правочинів недійсними у зв'язку з їх невідповідністю вимогам законодавства України; виявлення проблемних моментів та особливостей при оскарженні дійсності правочину.

Відповідно до ст.202 Цивільного кодексу України, правочин – це правомірний, тобто не заборонений законом, воляова дія суб'єкта цивільних правовідносин, що спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків [1, с.24].

У ст.203 Цивільного кодексу України зазначено умови дійсності правочину:

– його зміст не може суперечити Цивільному кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

– суб'єкт правочину повинен мати необхідний обсяг дієздатності;

– обов'язково повинні бути вільними та узгодженими між собою воля та волевиявлення учасників;

– правочин має вчинятися у формі, встановленій законом;

– правочин, вчинений представниками, повинен відповідати інтересам осіб, від імені яких він вчиняється;

– в результаті повинні настати ті наслідки, які обумовлені метою правочину [1, с.24].

Слід також зазначити, що конституційною ознакою правочину є його правомірність як юридичного факту. Презумпція правомірності правочину закріплена у ст.204 Цивільного кодексу України та може бути спростована тією нормою закону, яка містить відповідну заборону.

Відповідно до передбачених способів захисту своїх прав, кожна особа може звернутися до суду з вимогою про визнання правочину недійсним.

Як зазначає провідний український науковець та політик, З.В. Ромовська, недійсним є такий правочин, який суперечить вимогам Цивільного кодексу України, моральним нормам суспільства та іншим актам законодавства. Однак, у цивільному праві існує принцип диспозитивності, згідно з яким сторони впра-

ві відійти від положень певних норм цивільного законодавства для вирішення спору на власний розсуд, якщо про це не міститься заборона в самому законі. Крім того, у цивільному законодавстві не так багато норм, які містять пряме застереження про неможливість відступити від змісту самої норми, а навпаки, часто в нормі можна зустріти конструкцію «...якщо інше не встановлене законом...», або «...якщо інше не встановлене договором та законом...». Тому З.В. Ромовська вважає, що потрібно уточнити, якій саме нормі права не повинен суперечити даний правочин, а також чітко визначити, чого саме це буде стосуватися: змісту, форми, способу укладання чи інших вимог, які ставляться до нього. На її думку, це повинно стосуватися тільки імперативних норм. Із результату аналізу змісту застережень, які містяться в нормах, науковець також говорить, що в них немає чіткої заборони недотримання положень актів цивільного законодавства, а лише вказується на можливість застосування спеціальних правових норм, які врегульовують ці правовідносини, або на можливість сторін домовитися про інше [2, с.17].

У п.2 Постанови Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 р. №9 роз'яснено запроваджену ст.203 ЦК України норму, в якій закріплені загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Пленум роз'яснив, що правочин повинен відповідати не лише актам цивільного законодавства, але й законам іншої галузевої приналежності та нормативним актам комплексного характеру [3, с.1].

Зміст будь-якого правочину повинен включати відомості про учасників – сторін, а також права і обов'язки, які в них виникають. Не зазначення учасників або внесення даних про них всупереч законодавству означає, що зміст правочину суперечить вимогам цивільного законодавства, а тому може бути визнаний судом недійсним на підставі ч.1 ст.215 і ч.1 ст.203 ЦК України. Але, якщо в договорі не вказано юридичну адресу сторін, дату та місце його укладання, банківські рахунки сторін, то це не може тлумачитися як порушення вимог щодо змісту правочину і не тягне його недійсності, крім випадків, прямо пе-

редбачених у законі (наприклад, на підставі ч.3 ст.247 ЦК України довіреність, у якій не зазначена дата її вчинення, є нікчемною).

При розгляді спорів про визнання недійсними правочинів, варто пам'ятати, що зміст окремих видів договорів визначається спеціальними законами. Наприклад, глава 54 ЦК України передбачає, що зміст договорів купівлі-продажу повинен включати предмет договору, права та обов'язки сторін, момент виникнення права власності на предмет договору, порядок здійснення розрахунків. Однак, у статті 132 Земельного кодексу України, зміст договору про перехід права власності на земельну ділянку включає набагато більше пунктів. Він повинен містити: вид договору; предмет договору (характеристика земельної ділянки); назву сторін; документ, що підтверджує право власності на земельну ділянку; відомості про відсутність заборон на відчуження земельної ділянки; відомості про відсутність або наявність обмежень щодо використання земельної ділянки за цільовим призначенням (застава, оренда, сервітути тощо); договірну ціну; зобов'язання сторін. Він укладаються в письмовій формі та нотаріально посвідчуються.

Якщо звернути увагу на ті норми, що передбачають продаж земельної ділянки державної чи комунальної власності, то ч.2 ст.127 Земельного кодексу України передбачає, що він повинен здійснюватися на конкурентних засадах (аукціон) [4, с.3]. У зв'язку з цим виникає питання, чи може бути визнано договір купівлі-продажу землі недійсним з підстави не проведення продавцем аукціону? Якщо виходити з підстав недійсності правочинів, встановлених ЦК України, то порушення продавцем статті 127 Земельного кодексу України не може бути підставою для визнання договору купівлі-продажу земельної ділянки недійсним, оскільки вказана стаття не регулює саме зміст договору купівлі-продажу землі. Однак, відповідно до статті 210 Земельного кодексу України, угоди, укладені із порушенням встановленого законом порядку купівлі-продажу, ренти, дарування, застави, обміну земельних ділянок, визнаються недійсними за рішенням суду [4, с.3].

З огляду на це, договори купівлі-продажу землі, які були укладені без проведення аукціону, визнаються судами недійсними навіть незважаючи на те, що зміст таких договорів відповідає законодавству, і такі договори виконані належним чином. Однак, можна виокремити деякі випадки, коли суди відступають від такої позиції та наголошують на необхідності застосування судової практики Європейського суду з прав людини у національному законодавстві, так як Конвенція про захист прав людини та основних свобод є частиною національного законодавства України.

Зокрема, у рішенні Європейського суду з прав людини «Stretch проти Об'єднаного Королівства Великобританії і Північної Ірландії», прийнятого 24.06.2003 року, була викладена позиція, що неприпустимим є визнання недійсним договору про купівлю певного майна та подальше вилучення його у покупця, посилаючись на те, що державний орган порушив процедуру здійснення передачі майна з державної власності в приватну, тобто порушив закон. Така позиція є прийнятною, так як у більшості випадків покупець державного чи комунального майна не винний у тому, що при продажу майна продавець не провів аукціон. Існування такої практики підкреслює особливості сучасного стану розгляду земельних спорів.

Прикладом застосування рішення ЄСПЛ при розгляді спору є Постанова Вищого господарського суду України від 01.02.2003 року у справі № 2/168 Промислово-фінансового консорціуму «Придніпров'я» про визнання права власності та зобов'язання вчинити певні дії [5, с.1], в якому на рішення Суду посилалися адвокати одного з відповідачів. Однак, ВГСУ не взяв до уваги цей аргумент, зазначивши, що «...застосування судами першої та апеляційної інстанцій статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини та рішення Європейського суду з прав людини від 24.06.2003 року по справі «Стретч проти Об'єднаного Королівства» безпідставне, оскільки в цій статті Протоколу йдеться про захист прав власності саме власника, а в зазначеному Рішенні вказано про перевищення повноважень місцевою адмініс-

трацією при позбавленні громадянина права на подовження договору оренди землі...».

У лютому 2010 року Київським апеляційним господарським судом також було застосовано згадане вище рішення ЄСПЛ.

Між позивачем і органом місцевого самоврядування було укладено договір оренди з правом його пролонгації. Після закінчення встановленого строку оренди позивач спробував скористатися своїм правом на продовження оренди, однак орган місцевого самоврядування повідомив, що попереднє рішення було прийнято з перевищенням повноважень і не надав можливості заявникові реалізувати передбачене у договорі оренди земельної ділянки його право на продовження цього договору. З цього приводу між сторонами і виник спір. ЄСПЛ у своєму ж рішенні виходив з того, право орендаря на продовження договору оренди юридично йому належить та має економічну цінність. Отже, можна вважати що майнове право орендаря на продовження договору є в певній мірі його «власністю», у розумінні статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а тому підлягає застосуванню при здійсненні захисту цих майнових прав.

Отже, можна вважати, що таке неоднозначне застосування рішення Суду та його різні інтерпретації національними судами перешкоджає правильному та однозначному застосуванню практики ЄСПЛ.

Ще одним прикладом звернення до рішення ЄСПЛ «Стретч проти Об'єднаного Королівства» є справа, яка розглядалася Господарським судом м. Києва за позовом заступника прокурора м. Києва в інтересах держави в особі Київської міської ради до Головного управління комунальної власності м. Києва, ТОВ «XXX» про визнання угоди недійсною та повернення майна. Відповідно до обставин справи, було укладено договір купівлі-продажу між Головним управлінням комунальної власності м. Києва та ТОВ «XXX». Позивач просив визнати дану угоду недійсною. Господарський суд м. Києва частково задовольнив позов, визнавши договір недійсним у зв'язку з порушенням права Київської міської ради, в розумінні відчуження майна територіальної

громади, погодження на приватизацію якого не надало Головне управління охорони та медичного забезпечення (КМДА).

Не погодившись із вказаним рішенням, ТОВ «ХХХ» звернулось із апеляційною скаргою, обґрунтовуючи свою позицію тим, що сторонами вже було виконано умови цього договору. За розглядом цієї скарги, її було задоволено судом, з посиланням на пункти 32–35 рішення Європейського суду з прав людини «Стретч проти Об'єднаного королівства» від 24.06.2003 року, в якому вказано, що в значенні статті 1 Протоколу 1 до Конвенції, вважається законне та обґрунтоване очікування набути майно або майнове право за договором, укладеним з органом публічної влади. Відповідно, суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що вилучення у заявника права володіння, раніше наданого державною установою, є порушенням Конвенції, навіть якщо державна установа не мала повноважень надавати заявнику права володіння майном згідно національного законодавства.

Більше того, Київський апеляційний господарський суд у підтвердження своєї позиції зазначив, що приймає також до уваги обставини, встановлені у пункті 21 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Федоренко проти України» від 30.06.2006 року, в якому визначено, що відповідно до прецедентного права органів, що діють на підставі Конвенції, право власності може бути «існуючим майном», або коштами, включаючи позови, для задоволення яких позивач може обґрунтувати їх принаймні «виправданими очікуваннями» щодо отримання можливості ефективного використання права власності [6].

Отже, можна підсумувати викладе і вказати, що і Конвенція, і ЄСПЛ у своїй практиці, ширше роз'яснюють та конкретизують права осіб, створюючи цим передумови для звернення до суду з посиланням саме на їх норми та обґрунтування. Національні суди при розгляді справ про визнання правочинів недійсними не завжди враховують судову практику, а саме вона уточнює зміст тих норм, які можуть мати подвійне значення або мають складнощі у втіленні. Відповідність або невідповідність тих чи інших актів вимогам законодавства су-

дами може розглядатися по-різному, виходячи із певних обставин та намірів сторін.

Як уже говорилося, правочин повинен визнаватися недійсним, якщо він не відповідає імперативним нормам права. Підтвердженням цього є зміст ч.2 ст.651 ЦК України, що суб'єкти цивільного права можуть захистити своє право шляхом пред'явлення позову про розірвання договору. Ця норма є імперативною, отже, якщо в договорі буде зазначена умова про неможливість жодною зі сторін вимагати його розірвання, то даний договір за рішенням суду повинен бути визнаний недійсним, бо його зміст суперечив вимогам закону.

Прикладами імперативних норм є також ч.3 ст.238 ЦК України, яка забороняє представнику вчиняти правочин від імені особи, яку він представляє, щодо себе особисто або щодо іншої особи, представником якої він одночасно є ст.124 ЗК України та ст.4 Закону України «Про оренду землі», які не допускають передачі земельних ділянок в оренду суб'єктами, яким земля передана в користування. Оскільки Україна, як і будь-яка інша держава, здійснює політику підтримки національної валюти, яка знайшла своє відображення в Декреті Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», то правочини, що суперечать цьому Декрету, положення якого є імперативними, також повинні визнаватися недійсними на підставі ч.1 ст.203 та ч.1 ст.215 ЦК України. Наприклад, із зазначених підстав слід визнавати недійсними умови договору, які передбачають використання іноземної валюти при здійсненні розрахунків за договірним зобов'язанням [1, 7].

Прикладом визнання судом недійсності правочину на підставі, передбаченої у спеціальному законі, який регулює дані правовідносини, є Постанова ВСУ № 6-1282цс16 від 12.10.2016 року. Між сторонами виник спір стосовно визнання недійсним договору оренди земельної ділянки від 15.10.2013 року та додаткової угоди до нього від 22.08.2014 року. Заяву ПП «Агрофірма «Панчеве», було задоволено, а договір, додаткову угоду – визнано недійсними разом із скасуванням їх державної реєстрації. Суд посилався на ст.15 Закону України «Про оренду землі» та статті 203, 215

Цивільного кодексу України [8]. Договір оренди (в тому числі і земельної ділянки) визнається недійсним, якщо суд встановлює, що переважне право попереднього наймача було порушено внаслідок укладання цього договору.

Як відомо, Закон України «Про оренду землі» містить спеціальні норми щодо укладення договорів про оренду земельних ділянок, тому містить більше вимог до їх змісту. За загальним правилом, істотними умовами будь-якого договору є предмет, ціна і строк, а для договорів оренди землі також потрібно чітко визначити розмір плати і зазначити характеристики земельної ділянки із планами та схемами. Так як остаточної домовленості стосовно розміру орендної плати та плану (схеми) спірної земельної ділянки у договорі не було, можна вважати що він не відповідав вимогам законодавства, а тому суд правильно дійшов рішення про задоволення позову і визнання угоди недійсною. Проте, не варто забувати, що сторони договору за взаємною згодою можуть відступити від положень цивільного законодавства і вказати, наприклад, інший, ніж в ч.2 ст.625 ЦК України, розмір процентів річних від простроченої суми, але в законних межах. У такому випадку договір не може бути визнаний недійсним.

На практиці виникають труднощі із розумінням такої тези, як «невідповідність правочину моральним засадам суспільства». Цивільний кодекс України не містить визначення цього поняття, тому судам при вирішенні цивільних спорів з цього приводу слід керуватися також Конституцією України та Законом України «Про захист суспільної моралі» [9, с.1].

Якщо ці засади знайшли своє нормативне закріплення у даних актах, а правочин певним чином їм суперечить, то в такому випадку суд може визнати його недійсним. Отже, судам необхідно уникати розширеного тлумачення даного поняття з метою недопущення безпідставного визнання правочину недійсним, якщо в поведінці його учасників немає ознаки істотної суспільної небезпеки.

Не варто забувати про вказівку ВСУ щодо розмежування недійсних правочинів на нікчемні і оспорювані. Останні – це правочини, які визнаються за рішенням суду на вимогу однієї

із сторін, а нікчемний – це той, який визнається недійсним у зв'язку з невідповідністю закону, тобто їх недійсність прямо вказана в нормативно-правовому акті та звернення до суду не вимагає. Таке розмежування зазначено у ст.2015 Цивільного кодексу України [10, с.1].

Проте, встановлення нікчемності правочину Законом не означає, що особі заборонено звертатися в суд з цією ж вимогою. Це її право, а суд, в свою чергу, просто у рішенні підтверджує факт недійсності правочину та визначає правові наслідки, які настають.

Постановою ВСУ від 02.03.2016 року № 6-308цс16 було визнано частково недійсним договір купівлі-продажу, і, відповідно, свідцтво про право власності. ВСУ у цій справі посилався на ст.215 Цивільного кодексу України стосовно розмежування нікчемного та оспорюваного правочину [11, с.1].

Окремо варто звернути увагу на те, що відповідно до п.1 ст.217 Цивільного кодексу України, якщо правочин визнаний судом недійсним в певній частині, то це не означає, що він буде недійсним повністю. Так само, як і якщо правочин визнаний частково нікчемним. Все одно, його інші умови повинні бути виконані. Однак із цього правила існують окремі винятки. Наприклад, ст.18 Закону України «Про захист прав споживачів» зазначено, що якщо змінюються окремі положення договору або визнаються недійсними, а це тягне за собою зміну інших пунктів, то за вимогою споживача, вони також повинні бути змінені або договір визнається недійсним повністю [12, с.1]. Тобто, ми можемо зробити висновок, що споживачу надається право залишити в окремих частинах дійсністю даного правочину, або змінити його повністю, і цим створити нові правові наслідки. Відповідно, не можна говорити однозначно, яка позиція є вірною: залишити в іншій частині правочин чинний, чи змінити її. Це все ж таки залежить від конкретних обставин справ та повинно вирішуватися судом. Незмінним залишається те, що, як наслідок, можуть виникнути додаткові спори та необхідність тлумачення змісту правочину.

Наведемо приклад розгляду ВСУ спору про визнання недійсними довіреності та договору купівлі-продажу квартири. У постанові

Верховного Суду України від 18.09.2013 року було розглянуто заяву Особи _1, яка обґрунтовувала свою позицію тим, що довіреність на продаж нерухомого майна від імені брата була складена після його смерті. В результаті чого було відкрито кримінальне провадження за фактом шахрайства [13, с.1].

ВСУ заяву задовольнив не повністю. У своєму рішенні він посилався на ст.215 Цивільного кодексу, де зазначено, що підставою недійсності правочину є недодержання в момент його вчинення вимог, які встановлені ч.1–3, 5 та 6 ст.203 цього Цивільного кодексу України.

Отже, ми розуміємо, що якщо для здійснення даного правочину були подані документи, які не відповідають дійсності, а саме – несправжня довіреність, то і угода про купівлю – продаж майна повинна бути визнана такою недійсною, бо вчинена із порушенням вимог законодавства. Тому, для суб'єктів цих правовідносин очевидним є настання таких цивільно-правових наслідків, як повернення отриманого в натурі, тобто – двостороння реституція. Це прямо передбачено ст.216 Цивільного кодексу України. Якщо ж повернути неможливо – відшкодувати вартість одержаного.

Верховним Судом України було також розглянуто заяву про визнання договору купівлі-продажу недійсним та усуненні перешкод у користуванні майна, що є у спільній власності – підсобних приміщень, шляхом виселення. Сторонами були мале ПП «Агат» та представництво Фонду майна в АР Крим.

Позивач вважав, що рішення попередніх інстанцій було незаконним, а даний правочин повинен бути визнаний недійсним. ВСУ у своїй постанові від 18.04.2012 року відмовив у задоволенні скарги, посилаючись на те, що рішення попередніх інстанцій було об'єктивним, а підстав для недійсності правочину, передбачених ч.1–3, 5 та 6 ст.203, ч.1, 3 ст.215 Цивільного кодексу України немає [14, с.1].

Підсумовуючи викладене, варто сказати, що кількість судових спорів про визнання правочину недійсним збільшується і судам слід об'єктивно оцінювати всі обставини справи, сприяти однаково застосуванню та дотриманню вимог чинного законодавства, усуненню недоліків через різні процесуальні

способи з урахуванням роз'яснень Верховного суду України. Визнання недійсним правочину цілком можна вважати окремим способом захисту права власності, яке порушується.

Але варто пам'ятати, що відповідність чи невідповідність правочину вимогам законодавства треба оцінювати згідно з нормами, які діяли на момент вчинення правочину, враховуючи їх вертикальну та горизонтальну ієрархію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 № 435–IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
2. Ромовська З. В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс : підручник. К. : Атіка, 2005. 560 с.
3. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Постанова Верховного Суду України від 06.11.2009 № 9. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/0009700-09>.
4. Земельний кодекс України : від 25.10.2001 № 2768–III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3–4. Ст. 27.
5. Постанова ВГСУ «Про витребування майна з чужого незаконного володіння» по справі № 2/168 від 01.02.2007 року. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/662926>.
6. Гончарук М., Литвинець Л. Застосування рішень Європейського суду з прав людини в судовій практиці: проблеми інтерпретації. URL: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-861>. 22.10.2012.
7. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 № 161–XIV // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 46–47 Ст. 280.3.
8. Про визнання договору оренди недійсним та застосування наслідків його недійсності : Постанова Верховного Суду України від 12.10.2016 року по справі № 6-1282цс16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
9. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.2003 № 1296–IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 14. Ст. 192.
10. Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Узагальнення судової практики Верховного

Суду України від 24.11.2008 // Вісник Верховного суду України. 2009. № 1. Ст. 22.

11. Про визнання частково недійсними попереднього договору та договору купівлі-продажу, визнання частково недійсним свідоцтва про право власності та скасування рішення про державну реєстрацію : Постанова Верховного Суду України від 02.03.2016 року по справі № 6-308цс16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56309775>.

12. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 30. Ст. 379.

13. Визнання частково недійсним свідоцтва про право власності та скасування рішення про державну реєстрацію : Постанова Верховного Суду України від 18.09.2013 року по справі № 6-95цс13. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56309775>.

14. Про визнання недійсними договорів купівлі-продажу та усунення перешкод у користуванні спільною сумісною власністю шляхом виселення : Постанова Верховного Суду України від 18.04.2012 р. № 6-15цс12. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24068109>.

Дяченко С. В., Пажетнова І. О. Судова практика розгляду спорів про невідповідність правочинів вимогам законодавства // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 3. С. 40–46. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_9.pdf

Проаналізовано норми права, які визначають вимоги до умов, порядку, способу укладання правочину та його форми, а також, аналіз судової практики з приводу визнання розмежування визнання правочинів недійсними або нікчемними з метою захисту порушеного права. Запропоновано однаково застосувати вимоги чинного законодавства, для чого ширше використовувати судову практику, аналізувати та враховувати рішення як національних (Верховного суду України) так і міжнародних судів (ЄСПЛ) при розгляді справ про визнання правочинів недійсними з метою уточнення змісту тих норм, які можуть мати подвійне значення або мають складнощі у втіленні.

***

Дяченко С.В., Пажетнова И.О. Судебная практика рассмотрения споров о несоответствии правовых сделок требованиям законодательства

Проанализированы нормы права, которые определяют требования к условиям, порядку, способу заключения правовой сделки и ее формы, а также, анализ судебной практики по поводу признания разграничения признания правовых сделок недействительными или ничтожными с целью защиты нарушенного права. Предложено одинаково применять требования действующего законодательства, для чего шире использовать судебную практику, анализировать и учитывать решение как национальных (Верховного суда Украины) так и международных судов (ЕСПЧ) при рассмотрении дел о признаниях правовых сделок недействительными с целью уточнения содержания тех норм, которые могут иметь двойное значение или имеют сложности в воплощении.

***

Diachenko S.V., Pagetnova I.O. Judicial Practice of Consideration of Spores about Disparity of Legal Transactions to the Requirements of Legislation

The norms of right, that determine requirements to the terms, order, method of settlement of a legal transaction and her form, are analysed, and also, analysis of judicial practice concerning confession of differentiation of confession of legal transactions invalid or insignificant with the aim of defence of the broken right. It is suggested identically to apply the requirements of current legislation, for what wider to use judicial practice, analyse and take into account a decision as national (Supreme court of Ukraine) so international courts (European Court of Human Rights) at consideration of businesses about confessions of legal transactions invalid with the aim of clarification of maintenance of those norms that can have a double value or have complications in embodiment.